

НАУКОВИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Коваленко В. В.

доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент

Національної академії правових наук України

м. Київ, Україна

Сучасне реформування кримінально-виконавчої системи України і її трансформація в пенітенціарну систему не може обійти таку соціальну реальність, як удосконалення чинного законодавства України в сфері виконання і відбування покарання. Це зумовлюється тим, що підпорядкування кримінально-виконавчої системи Міністерству юстиції України не лише змінило модель її функціонування, а й необхідність перегляду її нормативно-правової бази, спрямованої на захист прав і свобод засуджених і ув'язнених.

Ми поділяємо думки вчених пенітенціаристів, що норми кримінально-виконавчого права повинні бути якісними і відповідати статті 1 Кримінально-виконавчого законодавства України, яка регламентує порядок і умови виконання та відбування кримінальних покарань з метою захисту інтересів особи, суспільства і держави шляхом створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених, запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так і іншими особами, а також запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню із засудженими та ч. 2, у якій передбачено завданнями кримінально-виконавчого законодавства України є визначення принципів виконання кримінальних покарань, правового статусу засуджених, гарантій захисту їхніх прав, законних інтересів та обов'язків; порядку застосування до них заходів впливу з метою виправлення і профілактики асоціальної поведінки; системи органів і установ виконання покарань, їх функцій та порядку діяльності; нагляду і контролю за виконанням кримінальних покарань, участі громадськості в цьому процесі; а також регламентація порядку і умов виконання та відбування кримінальних покарань; звільнення від відбування покарання, допомоги особам, звільненим від покарання, контролю і нагляду за ними [1].

Поряд з тим, як показало вивчення даної проблеми, якість кримінально-виконавчого законодавства вченими розглядається з різних точок зору. Доречно зауважити, що за весь період існування Кримінально-виконавчого кодексу України в нього було внесено

стільки змін і доповнень, що в загальній сукупності породило тотальну безсистемність, неоднозначність тлумачення його норм і створило значні перешкоди в практичній діяльності органів і установ виконання покарань.

Постійні зміни та доповнення в кримінально-виконавче законодавство України свідчить про відсутність належної теоретичної бази й сучасної наукової методології пізнання соціальної сутності кримінально-виконавчих правовідносин і формування їх системи, суб'єктами якої виступає з одного боку держава через свої інституції, а з іншого – ув'язнені та засуджені.

Отож, бурхливі і часті зміни в кримінальному-виконавчому законодавстві України викликають певну здивованість про їх низьку нормотворчу техніку, невмотивованість, наукову і практичну необґрунтованість, хаотичність та безсистемність.

Викликає враження, що на законотворення в галузі кримінально-виконавчого законодавства може впливати певна політична еліта, окрема група відданих цій еліті науковців, громадськості, які не завжди обґрунтовано і виправдано, а в більшості з власних інтересів переконують законодавця приймати ті чи інші зміни і доповнення до чинного законодавства в сфері виконання і відбування покарань, не зважаючи на складні соціальні, економічні проблеми функціонування пенітенціарної системи України.

Особливо це простежується в останні роки, коли Міністерство юстиції України намагається реформувати кримінально-виконавчу систему не на узгодженій ідеї – а потрібно це державі і суспільству, а за рахунок публічних заяв, хаотично, без відповідного наукового супроводу. До речі, це стосується і нової Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України (схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 р. № 654-р) [2].

А тому, неодноразові заяви керівництва Міністерства юстиції України про потужне реформування пенітенціарної системи набуває не системного, а більш хаотичного характеру. Підтвердженням нашої позиції є заяви Міністерства юстиції України про необхідність будівництва нового слідчого ізолятора і пошук інвестора, прийняття на роботу за прикладом Національної поліції, використання платних камер тощо. На жаль, більшість публічних заяв носять або політичний або декларативний характер, а тому залишаються не виконаними.

Висновок. Слід зазначити, що за такого підходу руйнується сама ідея реформування пенітенціарної системи відповідно до стандартів Європейського Союзу. Виникає запитання? А хто готує такі законопроекти, і яким чином вони проходять Комітет Верховної Ради з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності та підкомітет з питань діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України.

Література:

1. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11 лип. 2003 р. № 1129-IV. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1129-15> (дата звернення: 19.09. 2022).
2. Про схвалення Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України : розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.09.2017 р. № 654-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/654-2017-%D1%80> (дата звернення: 19.09.2022).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-264-0-7>

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ВЧИНЮваним ПЕРСОНАЛОМ ВИПРАВНИХ КОЛОНІЙ

Колб О. Г.

*доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
професор кафедри кримінального права і процесу
Національного університету «Львівська політехніка»
м. Львів, Україна*

Зарадюк З. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права і процесу
Волинського національного університету імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

У науці під індивідуальним запобіганням розуміють різновид запобігання кримінальним правопорушенням з боку конкретної особи [1, с. 146].

До першорядних питань, що впливають на ефективність індивідуального запобігання кримінальним та іншим правопорушенням, які вчиняються персоналом колоній у сфері виконання покарань України, можна віднести:

1) Суттєві прорахунки при проведенні заходів переконання. Зокрема, ні в особових справах прийнятих на службу (роботу) в ДКВС України осіб, ні в інших матеріалах, які стосувались цієї діяльності та не мали грифу для обмеженого користування (для службового користу-